

Κίνητρα για επενδύσεις εκτροφής αλλά και μεταποίησης σαλιγκαριών

Ευκαιρίες επιχειρηματικότητας με σύγχρονες καλλιέργειες

■ Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας και όχι ανάγκης θα πρέπει να αποτελεί η εκτροφή σαλιγκαριών στη χώρα μας, που το τελευταίο διάστημα κερδίζει το ενδιαφέρον όλο και περισσότερων, τόσο αγροτών όσο και κατοίκων αστικών περιοχών. Οι λόγοι του αυξημένου ενδιαφέροντος οφείλονται στην ανάγκη των αγροτών να υποκαταστήσουν παραδοσιακές καλλιέργειες που πλέον γίνονται ασύμφορες λόγω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, καθώς και στην αναζήτηση επαγγελματικής διεξόδου από πολλούς εργαζόμενους του δευτερογενούς ή τριτογενούς τομέα που έμειναν άνεργοι, λόγω της κρίσης. Σχετική κλαδική μελέτη της Μονάδας Οικονομικής Ανάλυσης της Τράπεζας Πειραιώς, επικεφαλής της οποίας είναι ο δρ Δαγκαλιδής Αθανάσιος, αναφέρει, ωστόσο, ότι η επικείμενη ανάπτυξη μιας «επιχειρηματικότητας ανάγκης» ενέχει σοβαρούς κινδύνους που ενδέχεται να οδηγήσουν σε λανθασμένες επιλογές ή απογοητεύσεις που θα περιορίσουν ή και θα εξαφανίσουν τις υπάρχουσες δυνατότητες.

Της ΔΑΝΑΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗ
dalex@nafteporiki.gr

ΟΠΣ) επισφραγίζει η μελέτη, η άγνοια των απαιτήσεων του επαγγέλματος, η υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων κερδοφορίας, η έλλειψη τεχνογνωσίας, το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς, ο χαμηλός επαγγελματισμός πολλών ενδιάμεσων, οι ανεπάρκειες των κρατικών υπηρεσιών, κ.ο.κ. ενδέχεται να δημιουργήσουν διαρθρωτικές ανεπάρκειες και υπερβάλλουσα παραγωγική δυναμικότητα που θα έχουν καταστροφικές επιπτώσεις για τον υπό εκκώλυση κλάδο της σαλιγκαροτροφίας.

Συνολικά και με βάση τα ευρήματα της μελέτης, η εικόνα που συνθέτει την εκτροφή σαλιγκαριών διαμορφώνεται ως εξής:

Προοπτικές

Οι μεσο-μακροπρόθεσμες προοπτικές της εκτροφής σαλιγκαριών στη χώρα μας είναι θετικές λόγω της μείωσης των φυσικών πληθυσμών στις κύριες χώρες παραγωγής, της αυξανόμενης διεθνούς ζήτησης και της αναγνώρισης της υψηλής διατροφικής αξίας των σαλιγκαριών, αλλά και εξαιτίας των ευνοϊκών κλιματολογικών συνθηκών, των ενισχύσεων του επενδυτικού νόμου και του έντονου ενδιαφέροντος, κυρίως, νέων ανθρώπων για δραστηριοποίηση στον κλάδο.

Ωστόσο, απαιτείται σοβαρή προσπάθεια διερεύνησης της απορροφητικότητας των προϊόντων από την αγορά, ώστε να προοριστεί το μέγεθος της παραγωγής που θα εξασφάλιζε τη βιωσιμότητα του κλάδου. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της μελέτης, πρέπει να δημιουργηθούν οι υποστηρικτικοί μηχανισμοί και δομές που θα ενισχύουν την τεχνολογική πρόοδο και αυτοδυναμία του κλάδου, θα διασφαλίζουν την ποιότητα της ελληνικής παραγωγής, θα προωθούν την εικόνα της στις αγορές, θα υποστηρίζουν τους εκτροφείς όχι μόνο στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων, αλλά και στην αντιμετώπιση καθημερινών προβλημάτων.

Προκλήσεις

Τα σημαντικότερα προβλήματα που υπάρχουν ή θα εμφανιστούν μεσοπρόθεσμα είναι η υψηλή εξάρτηση της παραγωγής από τις κλιματολογικές συνθήκες ή άλλους αστάθμητους παράγοντες (ασθένειες), οι χαμηλές αποδόσεις τα πρώτα χρόνια λειτουργίας των εκτροφείων, το μικρό μέγεθος της εγχώριας αλλά και της διεθνούς αγοράς, ο ανταγωνισμός τιμών από σαλιγκάρια συλλογής χωρών χαμηλού κόστους, κ.ο.κ.

Περιγραφή

Στην Ελλάδα εκτρέφεται κυρίως το είδος *Helix aspersa* (υποείδη *maxima* και *müller*). Η χώρα μας λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της (γεωμορφολογία, κλίμα, γεωγραφική θέση, γεωλογική εξέλιξη, απομονωμένες περιοχές, κ.ο.κ.), παρουσιάζει πολύ μεγάλη βιοπι-

Οι μονάδες

Το μέσο μέγεθος των μονάδων είναι μικρό (8,2 στρέμματα για τις ανοικτούς και 1,85 για τις κλειστού τύπου), ενώ ελάχιστες υπερβάνουν τα 15 στρέμματα. Η υψηλή συμμετοχή των μικρών μονάδων υποδηλώνει ότι για τους περισσότερους εκτροφείς η σαλιγκαροτροφία αποτελεί συμπληρωματική απασχόληση ή ηλιοσκίαση τεχνογνωσίας και ενδεχομένως για αξιολόγηση των δυνατοτήτων κερδοφορίας. Στη χώρα μας, όπως και στις περισσότερες χώρες (εκτός από τη Γαλλία), κυριαρχεί η συμβολαϊκή παραγωγή.

κοιλότητα, με τον υψηλότερο στην Ευρώπη αριθμό εδών ανά εκτμ. Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα δεδομένα η ελληνική κερσαία μαλακοπανίδα περιλαμβάνει περίπου 700 είδη σαλιγκαριών, που κατανέμονται σε 38 οικογένειες.

Τα περισσότερα (περίπου 55%) από τα είδη σαλιγκαριών της χώρας μας είναι ενδημικά (δηλαδή βρίσκονται μόνο στην Ελλάδα και ειδικότερα μόνο σε κάποιες περιοχές της), ενώ μόλις 4% του συνόλου (περίπου 30) εξάγονται σε όλη την επικράτεια.

Διάρθρωση του κλάδου

Η εγχώρια παραγωγή σαλιγκαριών δεν μπορεί στην παρούσα φάση ανάπτυξης της να θεωρηθεί ως κλάδος, αφού ο αριθμός εκτροφείων είναι μικρός (λίγες εκατοντάδες) και τα περισσότερα από αυτά δεν έχουν ακόμη παραγωγή ή όσα έχουν οι αποδόσεις τους είναι χαμηλές.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων το 2012 υπήρχαν καταγεγραμμένα 255 εκτροφεία συνολικής έκτασης 1.389,3 στρεμμάτων. Από αυτά τα 145 με συνολική έκταση 1.186 στρεμμάτων είναι εκτατικού (ανοικτού) τύπου και τα 110 θηκούς ή άλλους αστάθμητους παράγοντες (ασθένειες), οι χαμηλές αποδόσεις τα πρώτα χρόνια λειτουργίας των εκτροφείων, το μικρό μέγεθος της εγχώριας αλλά και της διεθνούς αγοράς, ο ανταγωνισμός τιμών από σαλιγκάρια συλλογής χωρών χαμηλού κόστους, κ.ο.κ.

Ωστόσο, ο πραγματικός αριθμός των εκτροφείων είναι απροσδιόριστος διότι πολλές μονάδες εγκαταλείπονται στα πρώτα 2-3 χρόνια λειτουργίας τους, ενώ ιδρύονται νέες, πολλές από τις οποίες όμως δεν δηλώνονται στις αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου. Σύμφωνα με το υπουργείο, παρατηρείται το φαινόμενο να διακόπτεται η λειτουργία τους μονάδες που άρχισαν να δραστηριοποιούνται έως και το 2010 και να αντικαθίστανται από νέες με έναρξη δραστηριότητας το 2011 και το 2012. Σημειώνεται ότι από το σύνολο των μονάδων του 2012, το 73% (185 μονάδες) είχε ξεκινήσει τη διαδικασία αδειοδότησης σύμφωνα με το νόμο 4056/2012, ενώ για το 2011 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόνο 47,8% (64 μονάδες).

Τιμές

Οι τιμές των σαλιγκαριών διαμορφώνονται, κυρίως, στις αγορές του Παρισιού και του Μιλάνου. Η εξέλιξη των τιμών διαχρονικά δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτες μεταβολές, ενώ τα τελευταία χρόνια, παρά την εποχικότητα της ζήτησης, παρατηρείται εξομάλωση των τιμών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Στην Ελλάδα οι τιμές στη συμβολαϊκή παραγωγή κινούνται σήμερα μεταξύ 3,2 και 3,7 ευρώ ανά κιλό (για καλής ποιότητας *Helix aspersa*), ενώ στις λαϊκές ή τα εστιατόρια επιτυγχάνονται υψηλότερες τιμές.

Μεταποίηση

Στον τομέα της μεταποίησης, η χώρα μας είχε σημαντική παράδοση αφού από τη δεκαετία του '70 μέχρι και πριν ορισμένα χρόνια διέθετε τις μεγαλύτερες μονάδες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και αποτελούσε τον κύριο προμηθευτή της γαλλικής αγοράς.

Η ανάπτυξη της μεταποίησης σαλι-

γκαριών στη χώρα μας, στηρίχθηκε αρχικά στην ύπαρξη άφθονων εγχώριων φυσικών πληθυσμών και στη συνέχεια, λόγω της εξάντλησης των αποθεμάτων, σε εισαγωγές από τις γειτονικές χώρες.

Η μείωση όμως των φυσικών αποθεμάτων και στις χώρες αυτές, οι πολιτικές ανακατατάξεις (που οδήγησαν σε άνοχη των αγορών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης) και η έλλειψη μακροχρόνιου σχεδιασμού είχαν σαν αποτέλεσμα την κατάρρευση του κλάδου και τη συρρίκνωση της δραστηριότητάς του την τελευταία δεκαετία.

Σήμερα υπάρχουν 5 εγκεκριμένες μεταποιητικές μονάδες οι οποίες χρησιμοποιούν εισαγόμενα σαλιγκάρια συλλογής και επανεξάγουν την παραγωγή τους στις ευρωπαϊκές αγορές.

Εξαγωγές

Με δεδομένο το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς, οι εξαγωγές αποτελούν ουσιαστικά τη μοναδική αλλά όχι εύκολη διέξοδο της ελληνικής παραγωγής. Οι δυσκολίες πραγματοποίησης εξαγωγών σαλιγκαριών εκτροφής οφείλονται στη χαμηλή ανταγωνιστικότητά τους έναντι των σαλιγκαριών από φυσικούς πληθυσμούς και στις ιδιαίτερες τιμές των μεγάλων καταναλωτικών αγορών. Οι δυνατότητες απορρόφησης από τις μεγάλες αγορές είναι περιορισμένες λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της καταναλωσης.

Ο νόμος

Οι επενδύσεις των μονάδων εκτροφής σαλιγκαριών εντάσσονται στις επιδοτούμενες δραστηριότητες του επενδυτικού νόμου 3908/2011, καθώς και στα συγχρηματοδοτούμενα κοινοτικά προγράμματα (μέτρα 112 και 121) για την ενίσχυση των νέων αγροτών και τα σχέδια βελτίωσης αγροτικών εκμεταλλεύσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013.

Σύμφωνα με τη σχετική ΚΥΑ (31054), οι επενδύσεις σε εκτροφή αλλά και μεταποίηση σαλιγκαριών υπόκεινται στις ενισχύσεις που αφορούν την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων (Ν. 3299/2004). Χρηματοδοτούνται μεταξύ άλλων οι δαπάνες τεχνογνωσίας για την εγκατάσταση της μονάδας, η αγορά οικοπέδου (ως 10% της συνολικής επένδυσης), η διαμόρφωση και η περιφύλαξη των χώρων, η γεωτρύπη, οι δαπάνες για την αγορά του ζωικού κεφαλαίου αναπαραγωγής που είναι απαραίτητο για την έναρξη παραγωγικής λειτουργίας, οι κτηριακές εγκαταστάσεις - αποθηκευτικοί χώροι, ο εξοπλισμός του σαλιγκαροτροφείου, τα μηχανήματα, τα μεταφορικά μέσα διακίνησης υλικών εντός της μονάδας, τα συστήματα αυτοματοποίησης-μηχανοργάνωσης κ.ο.κ.